

- Երբ մարդ ձգած յառաջ կ'երթաս, անտարակոյս հրեշտակ կ'ըլլաս, Այնուհետև ա'լ չկայ աշխարհ, քու կայանդ ա'լ երկիրնքն է . Անդիւր դարձեալ հրեշտակային վիճակ, մօխր այն ուվկիանն Ուր քու կաթիլդ ծով դառնայ, հարիւր ծովեր մեծատարած :
- Սէրն է, սէրը ու սիրահարն որ կը մնան մինչ յաւիտեան . Ուրիշ բանի սիրտ մի՛ կապեր, զի փոխ տրուած է միայն . Մինչև ե'րբ գրկախառնիս անշնչացած Սիրելիին , Գրկախառնէ հոգիին որ չունի գերկ ամենուին :
- Մարմին ձիուն վրայ մի՛ դողար, թեթևագոյն քայլէ՛ հետի , Ատուած թեւեր կուտայ անոր որ մարմին վրայ չէ հեծելուր :
- Այն օրը որ թեւեր կ'առնէ հոգիս բոյրիդ քաղդուրեմնէն , Հոգիս գիտէ, հոգիս գիտէ՛ Սիրեցեալն ի՞նչ բոյր կը բուրէ :
- Մահուան օրը երբ իմ զագագա ճամբայ կ'ելլէ , Մի՛ կարծիր թէ այս աշխարհիս մէջն է իմ սիրտս . Երբ իմ գիակըս տեսնես , մի՛ դուլեր « Կնաց , գնաց » . Նա միացում սւ մտերմութիւն այդ ատենէն կ'ունենամ :
- Հողիներու ստրկին խմբման վարագոյրն է գերեզման . Իմ վայրէջքիս ակնաստես , զու վերելքս ալ խորէ՛ նշնայէս . Վար իջնելէ ի՞նչ փաս կ'ըլլայ արեգակին ու լուսնին . Ո՛ր հաօր փնաց վար հոգ մրտաւ ու չր բուսաւ հոնկէ կրկին . Ուրեմն ինչո՞ւ այս տարակոյսն քու մէջդ մարդկան հատի վրայ :

(Մնացեալը յաջորդ թիւով)

Գ. ՓԱՌՆԱԿ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ֆարմանի Ասմանի

Հ Ր Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ե Ց

Տեղեւորի ՄԱՐԿԷՐ

Դուստրն քաղաւորին Տեւեալ զմանուկն Ֆարման եւ հարեալ ի սէր նորա, եւ գրէ քույր(1) առ Ֆարման զայ առ նա, եւ շինել ընդ միմեանս, զի յոյժ սիրեալ զնա(2) :

Դուստր թագաւորին ցանկալար տեսանել . Հրաման տրուալ մանկանց ելանել դիտել, թէ երբ Ֆարման մանուկն ի դուրս ելանել, Եռտով բերէք խապար կամիմ տեսանել :

Ելեալ մանուկն Ֆարման ընկերօքն յայտնի, Տեսին խապար տարան թէ նշտաւ ի ձի . Նշտեալ ի տարիման ընդ որ անցանի, Ետես զչէմն յանդիման(3) պատկերօք ի լի .

(1) Ձեռագրին մէջ՝ բուխր : (2) Ձեռագրին մէջ՝ զնայ :

(3) Ձեռագրին մէջ՝ անլիման :

HISTOIRE DE
PHARMANI ASMAN

TEXTE ARMÉNIEN

Publié et traduit par

Frédéric MACLER

VI

La fille du roi ayant vu le jeune Phorman s'amouracher de lui et elle écrivit une lettre à Phorman [l'invitant à] venir auprès d'elle, pour qu'ils vivent ensemble; car elle l'aimait beaucoup.

La fille du roi désirait (le) voir; elle donna l'ordre aux jeunes gens d'aller (le) guetter; « lorsque le jeune Phorman sera sorti, venez vite m'en informer, je veux (le) voir. »

Le jeune Phorman paraît avec ses compagnons. Ils le virent et avisèrent [la fille du roi] qu'il venait de monter à cheval. Elle s'assit sur les degrés devant lesquels il devait passer. Elle avait en face d'elle de nombreux visages.

Տեսաւ փառօք պայծառ զեղով աննրման ,
Պատկեր զեղեցիկատես զմանուկն Ծարման ,
Հէծել է ձի սպիտակ , ընկերքն հետ իւր կան ,
Նրման արեգական լուսով կերպարան :

Ասաց՝ « Մանուկս ո՞վ է կամ ո՞ր աշխարհէ(1),
Որ զիմ հոգիս առել հետ իւր կու կըրէ(2),
Նայ սիրտըս չի վախել կ'առէ թէ՛ հանգնէ ,
Աչիւրս է կարօտով որ զինք առանէ :

Հոգիս է խիստ յօխոր որ հետ իւր երթայ ,
Մարմինս է հուր վառեալ եւ ի հոգ(3) դառնայ .
Իմ սիրտըս իւր սիրուն ծովըն կու լողայ ,
Լըցվ'որ է արիւնով , աշխարհ(4) ի վար գայ :

Ինձ զեղ եւ կամ ճարակ այսօր ո՞վ առնէ ,
Ես իւր ծառայ լինամ թէ զապուլ առնէ ,
Եւ զիմ ելած հոգիս նայ ի յետ բերէ ,
Որ զիմ արեամբ լցեալ սիրտս արեւ ծագէ :

Ահա եւ զթուղթն եւ գրէ զի աշխի խաբամ է ,
Գտածէր Ծարման մանկանրն առ իւր հոգի .
Թէ « Դեւ հուքմ եւ հրաման հանց ո՞վ արեւ է .
Որ քո ստեղ առանց զեղ զհոգիս հանել է :

Երբ փառաշնորհաւորս հանցել հասել է ,
Այոց շատ սրբաւրու թէ ի՞նչ բերել է ,
Երկիր ի քո սիրուն կրբակն երկ է ,
Քո սիրտը խեղճ(5) չուրի , ոչ ողորմել է :

Տեսի զքեզ ընկերօք որ ի յանդ կեցար ,
Նա զյոյսըն աշխուռս ի հետ զեղ ստարար .
Հոգիս ելաւ որ գայ բերէ զքեզ հապար ,
Առէ թէ ի՞նչ հալ կամ քո սիրտը համար :

Աստուած քեզիկ պատկերք արել է ճոհար .
Այդով բերել ես դու շատ սրտի խաւար .
Լըսել եմ շատ հոգոյ ելած հոգոյ ճար .
Նայ ի քո ծառայէս ընկալ զքեզ խապար :

Դուստրը Թաղաւորիս որ գայս գրեցիք ,
Ծարման մանուկն ի մօտ իմ հոգուս հոգի .
Հազա՛ր ամանաթ զեղ , մի՛ բերել զիս ստարի .
Արե՛կ մօտ իս կամ սուր հրաման քեզ գալի »

(1) Ձեռ. մէջ՝ աշխարհէ է : (2) Ձեռ. մէջ՝ կու գրէ :

(3) Ձեռ. մէջ՝ ի ող : (4) Ձեռ. մէջ՝ աշխարհ :

(5) Ձեռ. մէջ՝ խեղճ :

Elle vit le jeune Pharman, resplendissant de gloire, i comparable de beauté, ayant un visage très beau (fol. 56). Il était monté sur un cheval blanc et ses compagnons ét ient avec lui. Il a un aspect lumineux, pareil au soleil.

Elle dit: «qui est ce jeune homme? ou: de quel pays?» «Qui a pris mon âme et l'emporte avec lui? Mais mon cœur ne le craint pas et lui dit de s'arrêter; mes yeux désirent vivement le voir.

Mon âme est toute disposée à aller avec lui. Ma chair brûle dans du feu et se réduit en poussière; mon cœur, à cause de son amour, nage dans la mer de sang dont il est rempli et qui tombe de mes yeux.

A celui qui m'indiquera un remède ou un moyen, je serai sa servante, s'il accepte; pour qu'il me ramène mon âme qui m' a quittée, et que le soleil se lève sur mon cœur rempli de sang »

Elle prend le papier et écrit, car elle est écrivain, et l'envoie au jeune Pharman [en lui disant]: « qui t'a donné ce pouvoir et cette permission, que ta vue seule, sans ta présence, puisse m'arracher l'âme? »

Si cela m'arrive, à moi, fille de roi, à d'autres cœurs, [qui sait] (fol. 56 vo) que (de peines) il a causées. Le monde entier, à cause de ton amour, brûle au feu; ton cœur est sans merci; il n'a nulle pitié.

Je t'ai vu jasser avec tes compagnons; tu as emporté avec toi la lumière de mes yeux. J'ai eu toutes les p incs du monde pour te faire parvenir de mes nouvelles, pour te dire dans quel ét t je suis à cause de ton amour.

Dieu t'a donné un visage de d amant, par lequel tu as amené la nuit sur bien des cœurs. J'ai appris de beaucoup de personnes (que tu es le seull) remède des âmes dans l'agonie. Reçois cette nouvelle de moi, ta servante.

Moi, fille du roi, qui t'ai écrit cela, le jeune Pharman est pour moi l'âme de mon âme; je te prie, mille grâces! ne me livre pas au chagrin; viens près de moi; ou permets-moi d'aller près de toi, »

Եղևտ խելօք ծառայ մի եւ իմաստուն ,
Գով'ց զծառային 'ւ սասայ' « Իմ կարծի գիտուն,
Զգիրս տար մօտ առ Զարման եւ բեր ինձ րայ-
խուն ,
Հոգի չտնիմ , հասայ ի(1) դուռն մահուն : »

(Շարունակելի)

(1) Զեապրին մէջ' Էի :

Elle trouve un serviteur, intelligent et sage;
elle flatte le serviteur et dit: « Mon (serviteur)
vaillant et savant, porte cette lettre à Pha m n
et apporte-moi la réponse; je n'ai plus d'âme,
je suis arrivée aux portes de la mort. »

(A suivre)

ԹՂԲԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՅ ԹՅՆՈՒՆ

Մագուս — Պատուիրուն — Նախակ սրտպետներ

ԳԷՄԱԿԱ ՊԷՅ . — Մղուսը տրուած էր ար-
դէն, երբ Դէմու-Պէյ իր հզօր քնարերգութեամբ
բը եւ այն կատարելութեամբ որ կը անսնուի
իր բոլոր գործերուն մէջ՝ դրեց առած մը հինգ
արարուածով , Սիլիսրեհ եւսիս Վարսուն ('Ի-
լիսիբը կամ Հարկինիզ', որ այսօր կ'ընկատուի
իր Թրքական թատրոնի անուանալի զլուխ-
գործորդ :

Ինչպէս տնտեսուն ալ կ'երևայ , առամին
հիւրը ազգային պատմութիւնն քաղուած է :
Տեսարանը կ'անցնի Սիլիսրեհ պուրակաւան
փողբիկ քաղաքին մէջ , զոր իրենից պատկերազ-
մին առին Ռուսերը պաշարեցին բայց չկրցան
առնել :

Նրիտասարդ Ալպանդուկ մը , կ'ընթերցէ մահ-
մետական, Իսլամ-Պէյ, այն պահուն ուր ամուս-
նանսլու վրայ է աղջկան մը հետ զոր կը պաշ-
տէ , կ'իմաստայ թէ պատերազմ յայտարարուած
է Թուրքիոյ ժառանգական թշնամին դէմ :
Ինչպէս ամէն հաւատացեալ՝ այգիփի պարս-
զայի մը մէջ , Իսլամ-Պէյ արտի ծայրի կ'ընդհն-
մակի լինելու համար միմիայն խղճի ծայրին ,
այդ ծայրին որ բոլոր մահմետականներուն կ'ա-
ղաղակէ թէ « անհաւատ »ներու դէմ պատե-
րազմը նուիրական ու գերազանց պարտականու-
թիւն մըն է : Առանց լուր տալու իր սիրակա-
նին , իբր կամաւոր կը մահն քանակին մէջ որ

կը պտտաստուի երթալ Սիլիսրեհն պաշարել ,
եւ , միևնույն միջոցին , իր որդուսը կը հա-
ղորդէ նշանածին : Հրամայի տեսարանը , երկու
սիրահարներուն միջև , հոյակապ ճաղատու-
թեամբ է գրուած , եւ պահովապէս ամենէն
գեղեցիկը բովանդակ թրքական թատրոնին :
Հայրենասիրական զգացումը որով Իսլամ ողե-
ւորուած է , փաստօրէն զոր կը զործածէ իր սի-
րած աղջկին համոզելու համար թէ հայրենիքը
պաշտպանելու իր սէրը պաշտպանել է , այն ձեւը
որով կը մտնէ Գուրանին այն համարը թէ
« յաշա Ալլային պատերազմի մէկ օր մը ամիտ
մը ծով կ'աբէն , յոյզէ հակապատկեր մը կը
կազմէ սիրտօր ազգայնացը հետ մահու-
մարգուհոյն , որ իր նշանածին թեւերն կ'ախ-
ուած , սրտին բոլոր պատճառաբանութիւններն
անոր կ'աղաղակէ՝ զայն ետ կ'ընկուէ , իր մօտ
պահելու համար : Յուզումը կ'աճի ամէն մէկ
պատասխանին , ամէն մէկ ֆրազին , ամէն մէկ
բառին , եւ ամուսնանին վերջը՝ իր զօրութեան
կատարը կը հասնի : Այդ զօրը ծայրին ազդե-
ղութեան տակ , Իսլամ պահ մը կը փորձուի
զրօշակը մոռնալու , երբ հետեւն իր զօրագրե-
ղին սրտիփողբը կ'ուր կը հնչին Գուրա կը նետ-
ուի այն առնին իր վրին մահուակ մը ձեռացող
բազուկներէն , եւ քնարերգական հոյակապ խա-
յանքով մը , « Մեր մայրերը , աղիքները , նշա-
նածնորը , ամուսինն »ը պաշտպանելու համար
է , կը զօշէ , որ կ'ըրթիմ կուտուէ : Երբ կան
տկար էակներ , նոյն իսկ կիներ , որ չեն վա-
րանիք պատերազմի երթալու , մի՞ տափեր
մայմիտ ու մաշտ առողջ , դիրքով ազատ ,
չափաւոր ճարձգութիւն » որ իր պարականութեան